

Анісімова Ганна Валеріївна
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри екологічного права
Національного юридичного Університету
імені Ярослава Мудрого

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Ратифікація Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами – з іншої, означає для нашої країни те, що вона з цього моменту має відповідати Копенгагенським критеріям – параметрам, які є спільними для всіх держав-членів Європейського Союзу. У цьому контексті незмінними цінностями для національної екологічної політики залишаються забезпечення основоположних свобод і прав людини, у тому числі й екологічних, дотримання вимог екологічної безпеки населення, охорони довкілля тощо. Для юридичного супроводу та реалізації державної екологічної політики вживаються певні заходи щодо інтеграції законодавства, збагачення науки екологічного права доробками закордонних фахівців, запровадження європейських інституцій.

Міжнародне співтовариство наприкінці ХХ ст. обрало нову парадигму сталого розвитку, яка й досі залишається актуальною. Поняття «сталий розвиток» (sustainable development) походить з доповіді «Наше спільне майбутнє» Всесвітньої комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку (WCED) – «Комісія Брундтланд» (1987 р.) – та інших міжнародних актів. Ще в преамбулі Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» (1991 р.) охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини проголошені невід'ємною умовою сталого економічного та соціального розвитку країни. Вагомим кроком для прискорення євроінтеграційних процесів є Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015, яким затверджена «Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» (далі – Стратегія), що визначає мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори

належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку України. На жаль, серед провідних чотирьох векторів руху безпосередньо екологічного не передбачено. Виходячи із положень Стратегії, рух у першому напрямі спрямований на забезпечення стійкого зростання економіки екологічно невиснажливим способом (відразу обрано пріоритетом подолання конфлікту економічних і екологічних інтересів), у другому (безпековому) йдеться про гарантування безпечного стану довкілля та доступу до якісної питної води, безпечних харчових продуктів і промислових товарів. Разом із названими екологічними прагненнями держави, в рамках Стратегії передбачено проведення 62 реформ та програм розвитку держави, наприклад, програму збереження навколишнього природного середовища; реформу у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів та ін., що покликані забезпечити сталий розвиток і наближення до європейських стандартів. Проте пройшов рік, у життя втілено не багато взятих на себе Україною зобов'язань в екологічній галузі.

Ні в кого не викликає заперечень те, що сталий розвиток не є можливим без подальшої гармонізації екологічного законодавства із законодавством ЄС, приведення у відповідність до світових стандартів та вимог діючих нормативно-правових актів та прийняття нових, утвердження спільних правових принципів щодо регулювання екологічних відносин, правозастосовчої практики. Цей процес буде пов'язаний із підняттям екологічного права як галузі на новітній рівень, розширенням сфери еколого-правового регулювання суспільних відносин. Сучасний етап розвитку екологічних правовідносин і законодавства характеризується тим, що застарілі тенденції і «звички» щодо розвитку законодавства на пострадянській інерційній основі ще не переборені, а нові лише починають формуватися, зрозуміло, на цьому шляху наша держава зустрине багато перешкод. Наприклад, 31 жовтня 2016 р. Президент повернув у парламент із пропозиціями Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» № 1639-VIII та Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» № 1640-VIII, які були прийняті Верховною Радою України 4 жовтня 2016 р. Передусім зазначимо, що обидва акти необхідні Україні, без них не можливе подальше реформування системи екологічного законодавства, вони мають бути введені відповідно до Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості у прийнятті рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) та Конвен-

ції про оцінку впливу на довкілля у транскордонному контексті (Конвенція Еспо) (кінець 90-х), а також Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства (2010) та Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (2014). Безумовно, на якісно новий рівень законотворення виводить застосування європейського досвіду публічних обговорень і врахування їх результатів, а також той факт, що до уваги береться громадянська думка. З огляду на це додамо, що на реалізацію державної екологічної політики певною мірою впливає й світогляд громадян, що зумовлює рівень екологічної правосвідомості та культури, формуванню якого, крім того, сприяє вдосконалення екологічної освіти. Системні перетворення у екологічному секторі також залежать і від прийняття певних нормативно-правових актів.

Як приклад можемо навести наступне. Україна визначила приматом державної екологічної політики боротьбу зі зміною клімату, яка є спільною проблемою всього людства. Зокрема, наша держава стала третьою європейською країною, що ратифікувала Законом від 14.07.2016 р. № 1469-VIII Паризьку Угоду (від 12.12.2015 р.). Однак однією з вимог Паризької угоди до країн-підписантів є розробка стратегії низьковуглецевого розвитку до 2050 р., яка передбачає поступову відмову від «вуглецевого сценарію розвитку», скорочення споживання традиційних енергетичних ресурсів, використання відновлювальних джерел енергії, запровадження енергозощаджуючих технологій, що, на жаль, є проблематичним для нашої країни.

Виходить, що оновлення та дієвість державної екологічної політики можуть бути реалізовані лише за умов сталого розвитку. Відтак необхідно зосередити увагу науковців на формулюванні нових засад та принципів сучасної національної екологічної політики, яка підняла б проблеми стійкого зростання економіки екологічно невиснажливими способами, правової охорони довкілля, забезпечення екологічних прав та обов'язків громадян, підвищення рівня екологічної освіти та правосвідомості населення і піднесла б їх на найвищий рівень. Бажано, щоб екологічні вимоги, імперативні приписи щодо господарської діяльності зайняли б належне місце серед державних пріоритетів.

У сучасних умовах не менш важливо приділити особливу увагу вдосконаленню регіональної екологічної політики, яка пов'язана з питаннями децентралізації влади, а передусім вдосконаленню системи інтегрованого екологічного управління. Це має велике значення ще й тому, що

триває розробка Концепції реформування Державної екологічної інспекції України та створення нової природоохоронної служби, а також реорганізація Державної служби геології та надр тощо. Крім того, на регіональному рівні також слід зосередитися на розробці, модернізації та підвищенні ефективності правових заходів, які вживаються із метою поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки населення, зменшення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття (забезпечення цілісності екосистемних функцій складових елементів екологічної мережі), а також впровадження екологічно збалансованого природокористування.

Підсумовуючи, додамо, що доцільно внести відповідні зміни та доповнення до Закону України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» в частині поступового наближення екологічного законодавства до відповідних директив ЄС в контексті сталого розвитку України, які також стосувалися б визнання оновлених провідних принципів державної екологічної політики; приведення у відповідність та узгодження засад державної та регіональної екологічних політик; оновлення та оптимізації системи державного екологічного управління на всіх рівнях, запровадження екосистемного підходу до управлінської діяльності; прискорення розвитку секторального партнерства у природоохоронній політиці, формування екомережі; реорганізації системи державного екологічного контролю та ін.

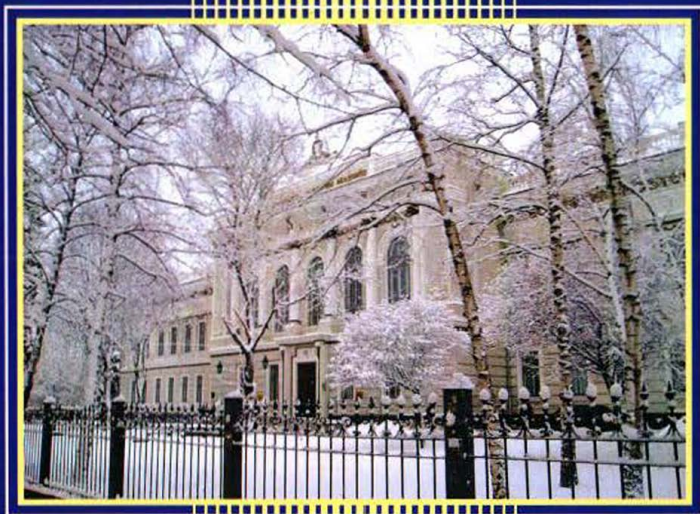
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ
АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ
ЕКОЛОГІЧНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО,
АГРАРНОГО ПРАВА В УМОВАХ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

Матеріали «круглого столу»
(Харків, 2 грудня 2016 року)

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Національна академія правових наук України

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ
АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ
ЕКОЛОГІЧНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО,
АГРАРНОГО ПРАВА В УМОВАХ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

Матеріали «круглого столу»

(Харків, 2 грудня 2016 року)

За загальною редакцією професора *А. П. Гетьмана*

Харків
«Право»
2016

УДК 349.6(477)
ББК 67.307(4УКР)
ТЗЗ

*За зміст та якість матеріалів
відповідальність несуть автори публікацій*

ТЗЗ Теоретичні та практичні аспекти реалізації екологічного, земельного, аграрного права в умовах сталого розвитку України : матеріали «круглого столу» (Харків, 2 груд. 2016 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана. – Х. : Право, 2016. – 328 с.

ISBN 978-966-937-103-4

Збірник містить тези наукових доповідей учасників «круглого столу», що відбувся у м. Харкові 2 грудня 2016 р.

Розраховане на науковців, фахівців у галузі права, студентів юридичних вищих навчальних закладів та всіх, хто цікавиться питаннями екологічного, земельного та аграрного права України.

УДК 349.6(477)
ББК 67.307(4УКР)

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2016

© Оформлення. Видавництво «Право», 2016

ISBN 978-966-937-103-4

ЗМІСТ

НАУКОВІ ДОПОВІДІ НА ПЛЕНАРНОМУ ЗАСІДАННІ

<i>Андрейцев В. І.</i>	РЕАЛІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОКТРИН ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА: КОНЦЕПТИ МЕТОДОЛОГІЇ.....	13
<i>Гетьман А. П.</i>	КОНЦЕПЦІЯ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В ЕКОЛОГІЧНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ.....	17
<i>Арістова І. В., Шульга М. В.</i>	РЕАЛІЗАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО ТА АГРАРНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ: МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	25
<i>Балюк Г. І.</i>	ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО ЧИ ЕКОЛОГІЧНЕ «БЕЗПРАВ'Я»?.....	29
<i>Срмоленко В. М.</i>	ПРО ЗВИЧАЄВЕ ПОХОДЖЕННЯ НОРМ СУЧАСНОГО АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ НАГОРОД.....	37
<i>Кірін Р. С.</i>	ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ГІРНИЧОЇ СПРАВИ.....	39
<i>Костицький В. В.</i>	СУЧАСНИЙ ЗМІСТ ЕКОЛОГІЧНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ.....	42
<i>Кушніч П. Ф.</i>	СТАЛІЙ РОЗВИТОК ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЯК ВАЖЛИВА ПЕРЕДУМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	45
<i>Носік В. В.</i>	ПРОБЛЕМИ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНЕ ДЛЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ДОВКІЛЛЯ.....	48

**НАУКОВІ ДОПОВІДІ
НА СЕКЦІЙНОМУ ЗАСІДАННІ**

Андрейцев В. В. ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ОБ'ЄКТАМИ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ.....	52
Анісімова Г. В. ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	55
Багай Н. О. ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФЕРМЕРСТВА В УКРАЇНІ.....	58
Барабаш Т. О. УКРАЇНА ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОЛОГО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	61
Бейкуп А. Л. ПРАВО НА БЕЗОПЛАТНЕ ОТРИМАННЯ У ВЛАСНІСТЬ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	64
Бобкова А. Г. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГО-ЗБАЛАНСОВАНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ.....	68
Бондар О. Г. ДО ПИТАННЯ ПРО ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПОЗЕМЕЛЬНІЙ СФЕРІ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	71
Бредіхіна В. Л. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАДАЧІ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА І ЗАКОНОДАВСТВА НА ШЛЯХУ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	75
Бусуйок Д. В. ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕДУРНИХ ВІДНОСИН ЗА УЧАСТЮ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ І ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬНОГО ФОНДУ	77

Вівчаренко О. А. ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ ТА ЮРИДИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ МОНІТОРИНГУ.....	80
Гифурова О. В. АГРАРНІ ТРУДОВІ ПРАВОВІДНОСИНИ: НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА.....	82
Гордєєв В. І. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ МЕЖ ПРИБЕРЕЖНИХ ЗАХИСНИХ СМУГ.....	85
Гоштиняр С. Л. ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО РИНКУ.....	88
Григор'єва Х. А. ДЕЯКІ ПРАВОВІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ КРЕДИТНОЇ ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ	91
Духневич А. В. ВСТУП УКРАЇНИ ДО СОТ В КОНТЕКСТІ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	94
Євстигнєєв А. С. КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ОЦІНКУ ВПЛИВІВ НА ДОВКІЛЛЯ»	97
Єрмолаєва Т. В. ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ	100
Задихайло Д. Д. ЕКОЛОГІЧНЕ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК СУМІЖНИЙ ІНСТИТУТ ЕКОЛОГІЧНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.....	103
Зусь В. А. КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЯК ЗАГРОЗА СТАЛОМУ РОЗВИТКУ КРАЇНИ	107
Каракаш І. І. ЩОДО КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНИХ ВІДНОСИН.....	109
Карнінська Н. В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ФІТОСАНІТАРНИХ ЗАХОДІВ В УКРАЇНІ	112